

A 20. századi magyar történelemben sajnos bőven találunk kudarcokat, vereségeket. Ezek közül az egyik legnagyobb trauma a trianoni békediktátum volt, amikor Magyarország területének nagy részét idegen államokhoz csatolták. Kevesen tudják, hogy a Dél-Dunántúl jelentős területei ekkor szerb megszállás alá kerültek, és mindenképp komoly sikernek tarthatjuk, hogy Pécs magyar város maradt, és ma nem a Mecsekben húzódik az országhatár.

Szerb megszállás Baranyában

1919. MÁRCIUS 15. – A SZERB TILALOM ELLENÉRE KOSZORÚZÁS A KOSSUTH-SZOBORNÁL

ÁLTALÁNOS SZTRÁJK ÉS TÖMEGTUNTÉTÉS 1921-BEN A SZÉCHENYI TÉREN

A NEMZETI HADSEREG BEVONULÁSA PÉCSRE 1921-BEN

Miközben Sopron kiérdemelte a hűség városa kitüntető címet, addig a pécsi és baranyai eseményekről jóval kevesebb szó esik. Pedig Hornyák Árpád történész jóvoltából immár kellően feltárt a baranyai szerb megszállás története.

1918 őszén a diadalittas szerb hadvezetés egyre merészebb területi követelésekkel lépett fel. November 14-én csapataik akadálytalanul vonultak be Pécsre, a viszony azonban ekkor még kifejezetten udvarias volt. Nendtvich Andor polgármester fogadta Cvetić Miloš alezredest, majd a szerb tisztelgő látogatást tettek Zichy Gyula püspöknél is. A helyzet azonban folyamatosan romlott, december 1-jén megalakult az új Szerb–Horvát–Szlovén Királyság, amely nem titkoltan Baranya megszállt területeit is beakarta kebelezni. Érezte ezt a pécsi lakosság is, amely december 3-án határozatban állt ki a magyar haza mellett, és világossá tették, hogy nem kívánnak elszakadni. Az 1919. februári általános és vasutas sztrájkok szintén óvatosságra intették a szerb kormányt. Mivel etnikai érvekkel nem tudták alátámasztani követeléseiket, ezért a békekonferencián szóba sem hozták Pécs és Dél-Baranya elcsatolását. A szerb politika ugyanis nem hivatalos csator-

nákból megtudta, hogy történelmi és gazdasági érvekkel Párizsban nem lehet célt érni, valamint a pécsi szénbányákba beszálló angol tőke nem fogja engedni ezen területek elvételét.

Mindez nem tántorította el a szerb közigazgatást attól, hogy érveket gyűjtson a terület szerb jellege mellett. Összeírásokat készítettek, amelyek a szláv többséget voltak hivatva igazolni. A mohácsi és siklósi jártást leszámítva azonban mindenhol abszolút kisebbségben voltak, és Pécs 56.000 fős lakosságából is csupán 14.500 vallotta magát szlávnak. Ezzel párhuzamosan 1919 őszén „spontán” nagygyűléseket és a délszláv állam melletti szimpátiatüntete-

Mecseki emlékek

Két dolog is emlékezteti a kirándulókat a szerb megszállásra. A Középmecsekben megbújó „Magyarok kunyhója” egykor a magyar határőrök melegedője volt. Helyén ma a Mecsek Egyesület által állított emlékoszlop áll, mellette pedig egy pad csábít pihenésre. A Keleti-Mecsekben egy kőkereszt hirdeti az egykori határt. A hagyomány szerint a szerb határőrök itt lőtték le a 19 éves Szegedi Lászlót, aki éppen a menyasszonyához igyekezett a megszállt területen.

téseket szerveztek. A szerb politikában a magyar kommunisták befogadásának is komoly szerep jutott. Míg a Tanácsköztársaság idején Pécs valóságos gyűjtőhelye volt a rezsimet elutasítóknak, Kun Bélának bukása után fordult a kocka, és több ezer baloldali telepedhetett le Pécsre. Jelzésértékű, hogy 1920-ban az egész királyság területén csak itt engedélyezték a május 1-jei ünnepségek megtartását, az emigránsok szabadon szervezkedhettek, újságot adhattak ki, és munkájuk eredményeként szeptemberben Linder Béla személyében polgármestert is ők adtak a városnak. Benne és követőiben igazi csatlósokra lelt a szerb vezetés, és még egy Károlyi Mihály vezette pécsi ellenkormány felállítása is tervben volt.

Az Antant határozott fellépésére mindebből semmi nem valósult meg. Bár 1921. augusztus 14-én Pécs főterén még kikiáltották a Baranya–Bajai Szerb–Magyar Köztársaságot, de a nagyhatalmak reakciója és a magyar közigazgatás bevonulása miatt egy hét múlva elbukott a kezdeményezés. A pécsi polgárok és bányászok bátor kiállása eredménnyel járt, ami megérdemli az emlékezést.

LEJEGYEZTE: DR. VARGA SZABOLCS